

Pals aposta per l'oblit

Autor: Eva Sans

Data de publicació: 09-07-2020

Reproduïm un antic article de l'Eva Sans que va aparèixer al blog 'Catalònia' el 22 d'agost de l'any 2012. L'autora s'hi planyia perquè l'ajuntament de la vila de Pals ha deixat d'impulsar, per pressions, iniciatives que donaven a conèixer l'estreta relació entre Pals, el seu port i Cristòfor Colom. El consistori s'ha esforçat a tapar-ho tot.

El mes d'agost té poques notícies a donar —a banda de les econòmiques— perquè és un mes dedicat a les vacances, al retrobament familiar i al lleure. Les famílies surten, passegen, van a la platja i gaudeixen de les innumbrables activitats lúdico-culturals que es realitzen arreu dels pobles de Catalunya. Cada vila, poble o ciutat promou —a banda de les festes majors— festivals, rutes guiades, exposicions, fires, concerts, jornades temàtiques... Les poblacions busquen qualsevol cosa que pugui ser d'interès per atreure públic i dinamitzar la localitat.

I en aquest sentit, el nostre govern actual català diu que, donada la situació d'extrema crisi econòmica en què estem immersos, cal prendre la iniciativa, i que cal fer emergir la creativitat, l'enginy o l'originalitat per tirar endavant idees que generin interès per fer efectiu el turisme cultural. Els pobles i les viles del nostre país s'hi aboquen, i ho fan amb la finalitat de donar a conèixer elements històrics o patrimonials que atreguin gent. Es ressalten aquests elements i es creen activitats al seu voltant. Tot plegat, per a generar més interès i, de retruc, per donar vida al sector del comerç i la restauració.

Des del Cercle Català d'Història, amb la col·laboració de Mític Gestió Cultural, també hem engegat, a banda de treballar per la recuperació i la divulgació de la Història de Catalunya, iniciatives encarades a aquest objectiu: el d'apropar a la gent a través d'activitats lúdico-històriques la història de Catalunya. Durant tot l'any realitzem conferències, presentacions, visites guiades per Barcelona, per Palamós i per Pals. I actuem així per fer una cosa cabdal avui dia per al poble català: apropar la veritable història de Catalunya a la seva gent. El públic, en general, pensa que els catalans no vam ser gaire importants. El poc coneixement que tenen de la nostra història s'atura amb els

---

almogàvers —“aquells homes de les muntanyes”— i amb Jaume I el Conqueridor, perquè és la personalitat de la qual més s'ha parlat. Després, les expansions s'aturen. I s'aturen encara més amb la descoberta d'Amèrica, de la qual es diu que els catalans no hi vam pintar res. També s'afirma que vam ser exclosos del comerç amb el Nou Món... Doncs bé, tot això que es diu és gairebé del tot fals. És la versió esbiaixada que als guanyadors els ha interessat que els catalans coneguïn d'ells mateixos.

Els catalans hem de recuperar el coneixement de les nostres gestes, unes gestes elogiades per les nacions estrangeres durant molts de segles. Els catalans hem de saber que ens trobàvem del segle XIII al XVII entre les nacions més instruïdes del món en l'art nàutic, al costat de Gènova i Venècia. Hem de saber que quan els enemics sentien el mot «catalans» fugien perquè sabien que no tenien res a fer...

Per aquest motiu apropem la nostra història a la gent: perquè la coneguïn, perquè coneguïn la versió completa d'uns fets dels quals vam ser protagonistes. I per aquesta raó van néixer les tres edicions a Pals de l'Homenatge a Cristòfor Colom i a la Marina Catalana, que es van realitzar el cap de setmana més proper al 3 d'agost dels anys 2008, el 2009 i el 2010. El 3 d'agost és la data en què s'inicià la coneguda epopeia, a finals del segle XV, de la descoberta del Nou Món. Amb aquesta activitat recreàvem la sortida de Colom des de Catalunya, des del port de Pals, un fet cada cop més probable. Nosaltres hi mostràvem i hi explicàvem tot allò que es troba documentat. Aquesta recreació històrica s'emmarcava en la reivindicació de la catalanitat de Cristòfor Colom, així com del paper fonamental de Catalunya i l'antiga Corona d'Aragó en els fets de la Descoberta d'Amèrica.

Així, desfilaven pel recinte gòtic de l'antiga vila Reial de Pals els mariners, els soldats —a peu i a cavall— el virrei de Catalunya i la noblesa de l'Empordà i Barcelona. Tots en comitiva, fent les delícies de grans i petits. En aquesta recreació històrica, hi vàiem com l'Almirall Cristòfor Colom —el personatge més universal de tots els temps—, cavalca pels carrers de la vila de Pals, tal com recull la tradició oral de la mateixa vila i de les viles més properes, una tradició oral que ha passat de pares a fills i que parla de l'estada de l'Almirall Colom a Pals d'Empordà mentre preparava l'expedició marítima més universal de tots els temps.

La comitiva d'aquesta celebració finalitzava a l'església de Sant Pere, on mossèn Planas l'esperava per beneir els mariners i l'Almirall, a la manera com recullen les cròniques antigues que feien tots els mariners quan marxaven en mar... i fer la ofrena floral a la mare de Déu. Depenent de l'any, hi han participat també músics que tocaven la flauta travessera i veu o les cançons de la coral.

Era una jornada que anava acompanyada de conferències sobre les darreres recerques a l'entorn d'una qüestió tan transcendental i de la qual els catalans formem part com és la Descoberta d'Amèrica. També es feia una ruta nocturna teatralitzada. Diversos mitjans de comunicació van cobrir les jornades, que van despertar gran interès i molta gent interessada pel passat històric català venia a escoltar les darreres aportacions sobre aquesta recerca.

Aquesta jornada cultural i festiva treballava a fons la citada petició que provenia de la Generalitat de Catalunya, segons la qual es demanava a les viles que “generin activitats culturals d'interès històric i patrimonial”.

Però després de les darreres eleccions municipals, el nou consistori s'ha desentès, de manera paradoxal, de la jornada d'homenatge. I encara és més paradoxal si tenim en compte que qui ara governa a l'ajuntament són els dos partits més nacionalistes i catalanistes (CiU i Junts per Pals) del poble. En d'altres mots, Pals aposta per l'oblit. El nou consistori ha deixat de treballar per a l'estudi científic i històric, així com de donar a conèixer la història de la vila mateixa, tant pel que fa al vessant que la vincula inexorablement al tema colombí català, com pel que fa referència al seu retrobat i documentat passat mariner.

Quant a nosaltres, fem aquestes reflexions escrites per donar una resposta pública a les preguntes que molt sovint ens fa la gent: “Per què Colom ja no és a Pals?”. Els hem de respondre que sembla que al nou consistori nacionalista de Pals no li interessa el tema Colom ni la història de la seva vila. L'ajuntament al·lega que aquest tema «no té res a veure amb ells».

En el canvi d'actitud hi ha degut haver influït, potser, el consell d'una autoritat en tema museístic, la qual digué als nous polítics de Pals que no col·laboressin amb res que toqués el tema «Colom». Potser perquè aquesta autoritat va negar fa pocs anys i de manera pública que Pals mai de la vida havia tingut port i que això eren bajanades! Ara, en canvi, ja disposem dels documents que confirmen l'existència d'un port a Pals, un port Reial, esmentat ja al segle XIII i de moment documentat als segles XV, XVII i XVIII. Els de l'ajuntament ja no poden seguir-ho negant, doncs, que Pals tenia port.

També ha pogut condicionar el canvi de parer una visita de cortesia que el senyor Francesc Albardaner (membre del

---

Centre d'Estudis Colombins) va fer a la màxima autoritat de la vila. L'estudiós Francesc Albardaner és un acèrrim enemic de tot allò que no sigui la història oficial. Va parlar al senyor batlle del «greuge» que patien els palsencs amb «aquests estudis difamatoris i falsos». Prèviament, havia escrit una carta publicada a La Vanguardia en la qual es va erigir en el defensor de, segons les seves paraules, l'«honorabilitat de la gent de Pals». Després de la visita, va publicar una altra carta a La Vanguardia agraïnt al «nou consistori de Pals haver acabat amb el tema Colom» i la va reblar amb aquesta frase final: «Gràcies per enterrar definitivament el tema de Cristòfor Colom a Pals». Però al senyor Albardaner li passa que pateix al·lèrgia quan sent el nom «Pals» o «port de Pals» i això és així perquè li mostren indefectiblement les connexions de la catalanitat de l'empresa de la Descoberta a través del vincle entre Colom i la vila Reial. S'esmera tot el que pot a voler-les silenciar, ja que contradiuen el que ell defensa: que Colom era català, però que tot va ser per a Castella i des de Castella. Ara bé, aquest investigador resulta ser que defensa la veritat d'una manera un xic curiosa: ell mateix va afirmar en un seu treball que si mai trobés un document sobre Colom dient que era català, el destruiria.

És ben cert que amb tanta moguda i polèmica, la gent de Pals deu estar ben distreta !

Una altra decisió estranya és que l'ajuntament ha decidit no incloure els quatre pals catalans a l'escut que la vila de Pals, unes barres a les quals té dret per ser una vila reial durant molts de segles. Els promotors consideren, segons les pròpies paraules, «que [els pals] els recorden la bandera espanyola» i que allò que es troba esculpit en els pocs escuts del recinte gòtic i altres no són les barres reials catalanes, sinó uns simples pals afuats acabats en punta: d'aquells que es claven al terra, com una estaca. El Cercle Català d'Història va presentar al·legacions i va aportar tot de proves per demostrar que hi havia fonaments històrics que mostraven com el nom de Pals no prové d'aquests bastons que diuen, sinó del mot llatí palus-paludis (aiguamoll- estany). Però quan l'interès a fer prevaldre els desitjos personals va per sobre de tot, passa el que aviat veurem: un escut absurd que no representa el que Pals va ser al llarg de la seva història.

Enmig de tanta incultura i rareses dels qui governen aquesta vila, Mític gestió cultural i el Cercle Català d'Història continuen oferint per sort les visites guiades: Cristòfor Colom i la vila de Pals: la història mai explicada de la descoberta d'Amèrica. Les rutes de moment s'han escapat de la censura i el desinterès dels governants de Pals. Unes rutes a peu que expliquen de manera oberta i sense prejudicis tot allò que es voldria silenciar. En concret, la relació històrica que hi ha entre Colom i Pals. Nosaltres mostrem les proves i documents que així ho testimonien. Aquestes rutes han portat a la vila més de 2.500 persones al llarg de les tres edicions que s'han fet efectives, i que han motivat que vingués gent des de diferents parts de Catalunya. Un públic que, tal com recomana el govern de la Generalitat, compleix l'objectiu d'aportar vida i dinamisme a les viles i ciutats de Catalunya, un públic que passeja per les botigues de Pals i degusta la seva especialitat als seus restaurants: l'arròs.

Quan reflexiono sobre el tema, no sé què pot haver molestat més al consistori. Haver documentat el port de Pals durant tants segles, haver trobat que Pals tenia una vila marinera a la seva platja que arriba fins a Ràdio Liberty, —on encara hi resten alguns dels pocs terrenys verges de la Costa Brava—. Tal vegada el problema que té és ideològic, en tant que no es vol veure relacionat amb els temes colombins perquè això podria portar molta gent al poble. I Pals no pot deixar de ser una vila «selecta».

Però la batllia potser ja ha fet tard... La wikipedia inclou la teoria de la sortida de Pals, el senyor Charles Merrill, catedràtic nord-americà en parla al seu llibre Colom, 500 anys enganyats i nosaltres i més investigadors anem traient a la llum nous documents i estudis a favor de la catalanitat de l'empresa de la Descoberta d'Amèrica. La gent llegeix àvida tots els llibres que parlen sobre el tema colombí i volen saber què passa amb Pals. I sobretot ho fa la gent que ve a les rutes Colom tant de Pals com de Barcelona. Aquestes persones descobreixen per una banda l'engany d'aquests 500 anys, i per l'altra l'esforç per part del consistori d'aquesta vila de l'Empordà de tapar-ho tot...

Tota persona interessada en el tema i clara d'enteniment voldria saber que, segons investigacions realitzades, Pals tenia una antic barri de mar on hi vivien pescadors, mariners i on hi havia una torre de defensa armada i amb pólvora i que davant la platja de Pals, a la zona residual del Grau, hi havia al segle XVII una barra de sardinal que, segons un document localitzat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i datat al segle XVI era la «més rica de tota la costa».

Mentre l'univers marítim de Pals es redescobria i el seu port Reial ha estat documentat durant tres segles (XV, XVII i XVIII), va saltar la notícia tan esperada i buscada: que havien estat trobades referències d'aquest port al segle XV, notícia que es van estendre per Espanya, i fins i tot, va arribar a Sudamèrica i a l'àmbit anglo-saxó.

Com bé veiem, molt sovint el que preval són els interessos personals, l'immobilisme, mantenir els pensaments propis defensats en públic, fer política per a profit personal i no per al bé comú o deixar-se influir per persones que representen la censura i la mala fe —com ho ha demostrat nombroses vegades l'acèrrim enemic de la revisió històrica i defensor de

---

la història oficial.

Com volem que progressi la recerca històrica catalana, si tenim persones que es diuen catalanistes i es mouen per actituds hostils com les que hem citat, persones a qui els mou el seu bé i no pas el coneixement del país?

El nou consistori de Pals, a banda d'haver clausurat el tema "Colom", com hem vist, també ha enterrat les troballes de l'excavació d'aquesta redescoberta vila marinera palsenca, realitzada ara fa poc més d' un any a la zona de la torre Mora al costat de Ràdio Liberty, la qual va promoure el Cercle Català d'Història. La seva explicació ha estat que " ara no és moment de fer despeses inútils per passar l' estona".

A aquesta resposta nosaltres diem: a Girona hi van localitzar un nou tram de muralla relacionat amb el call jueu i s'està treballant el tema; a Barcelona s'ha descobert que les drassanes són posteriors a l'època de la qual es tenia constància i també s'hi està treballant; i finalment, a Palamós s'ha dedicat un bon esforç, amb molt de ressò mediàtic, per esbrinar si el claustre romànic era autèntic o no. Molt d'interès en aquestes localitats a aprofundir en les troballes. A Pals, no.

Tenint com tenim localitzada l'antiga població marinera a la platja de Pals prop del documentat port de Pals als segles XV, XVII i XVIII, sobta -com dèiem al principi- que a Pals no es facin efectives les polítiques culturals que l'actual govern de la Generalitat precisament demana: la de fomentar la cultura i el patrimoni com un bé molt preuat. Sobta que Pals estigui silenciant tot allò que fa referència al seu passat històric, i giri l'esquena a la recerca, tant pel que fa a la connexió colombina com al de la vila noble, marinera i Reial del Principat de Catalunya.

Com a recercadora de la veritat, em calia explicar per què aquest passat estiu tampoc s'ha fet L'homenatge a Cristòfor i a la marina catalana de tots els temps a Pals. I també vull avisar als nous navegants que estan a punt de sortir noves hipòtesis sobre el lloc de partença del Descobridor. Aquest cop sí... també des de Catalunya. Però és un joc. El joc consisteix a desviar l'atenció d'allò candent i ja ha començat. I com més avancem en recerca colombina catalana, més bolets aniran apareixent. Ara bé, cal estar amb els ulls ben oberts per veure en què es basen uns i altres estudis, unes i altres teories, i el que cal és, com va fer l'eminent senyor Ulloa: descartar les falses i que no se sustenten en cap argument. Ell ho va fer amb la tesi genovesa quan afirmà a nivell internacional que Cristòfor Colom era català. El públic ha de saber que aquest tema torna a estar a primera fila i que si a la famosa vila de Pals no hi ha hagut continuïtat en aquestes jornades històriques, és únicament per la voluntat dels partits més catalanistes i nacionalistes de Catalunya, que són els qui ara governen en aquesta petita i rara joia del Baix Empordà com és Pals.

22 d'agost del 2012

Eva Sans

Cap de recerca del Cercle Català d'història

www.cch.cat

<https://cathalonia.wordpress.com/2012/08/22/pals-aposta-per-loblit/>